

СЕРІЯ «Державне управління»

УДК 369.032:330.15:369.223.23

[https://doi.org/10.52058/2786-5274-2022-6\(8\)-459-470](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2022-6(8)-459-470)

Безверхнюк Тетяна Миколаївна доктор наук з державного управління, професор, заступник директора з наукової роботи, ДУ «Український науково-дослідний інститут медичної реабілітації та курортології МОЗ України», пров. Лермонтовський, 6, м. Одеса, 65014, тел.: (048) 728-62-41, <https://orcid.org/0000-0002-2567-8729>

Бабов Костянтин Дмитрович доктор медичних наук, професор, директор, ДУ «Український науково-дослідний інститут медичної реабілітації та курортології МОЗ України», пров. Лермонтовський, 6, м. Одеса, тел.: (048) 728-62-41, <https://orcid.org/0000-0003-2066-6152>

Цуркан Оксана Іванівна кандидат географічних наук, старший науковий співробітник, завідувач, Центр ведення Державного кадастру природних лікувальних ресурсів, ДУ «Український науково-дослідний інститут медичної реабілітації та курортології МОЗ України», пров. Лермонтовський, 6, м. Одеса, 65014, тел.: (048) 728-62-41, <https://orcid.org/0000-0002-7816-5425>

РЕСУРСНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІСЛЯВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: ПОТЕНЦІАЛ КУРОРТНО-РЕКРЕАЦІЙНОЇ СФЕРИ

Анотація. Питання ресурсного забезпечення реалізації Стратегії післявоєнного відновлення та розвитку України за рахунок внутрішніх резервів є головним й найскладнішим, вирішення якого полягає у визначенні потенційних можливостей держави щодо задіяння сукупності наявних ресурсів для досягнення стратегічних цілей. Серед ключових напрямків, на яких має зосередитися держава, є відродження людського капіталу, зокрема: боротьба з безробіттям – запровадження масових програм працевлаштування для безробітних, які не змогли знайти роботу замість втраченої, створення робочих місць для внутрішньо переміщених осіб у безпечних регіонах Центральної і Західної України; відновлення здоров'я населення – організація ефективної системи медичної, психологічної та фізичної реабілітації, відновлювального лікування тих, хто брав участь в бойових діях, і цивільних людей. Найшвидший

шлях до вирішення зазначених проблем – це використання наявного ресурсного потенціалу курортно-рекреаційної сфери України.

Державне регулювання є ключовим детермінантом ресурсного забезпечення післявоєнного відновлення України. В умовах нестачі ресурсів та обмеженості фінансових коштів водночас із значним обсягом незадіяного в економічному кругообігу потенціалу курортно-рекреаційних ресурсів, нагальною потребою є «запуск» інституціонального та економічного механізмів раціонального й ринково-обґрунтованого використання природних лікувальних ресурсів і природних територій курортів.

У цьому контексті, найважливішими завданнями є: доведення соціально-економічної доцільності використання ресурсного потенціалу курортно-рекреаційної сфери для досягнення цілей Стратегії; визначення інституціональних обмежень, які стримують реалізацію державою можливостей щодо задіяння сукупності наявних курортно-рекреаційних ресурсів, та потребують усунення в найкоротший термін; наукове обґрунтування комплексу підготовчих заходів, направлених на створення інституціональних умов для забезпечення економічно-ефективного та раціонального використання внутрішніх резервів.

Ключові слова: ресурсне забезпечення, курортно-рекреаційна сфера, природні лікувальні ресурси, інституціональні обмеження, державне регулювання.

Bezverkhniuk Tetyana Mykolayivna Doctor of Sciences in Public Administration, professor, Deputy Director for Research, State Institution “Ukrainian Research Institute of Medical Rehabilitation and Resort Therapy of the Ministry of Health of Ukraine”, Lermontovskiy lane, 6, Odesa, 65014, tel.: (048) 728-62-41, <https://orcid.org/0000-0002-2567-8729>

Babov Kostiantyn Dmytrovych Doctor of Medical Sciences, professor, Director, State Institution “Ukrainian Research Institute of Medical Rehabilitation and Resort Therapy of the Ministry of Health of Ukraine”, Lermontovskiy lane, 6, Odesa, 65014, tel.: (048) 728-62-41, <https://orcid.org/0000-0003-2066-6152>

Tsurkan Oksana Ivanivna Candidate of Geographical Sciences, Senior researcher, Head of the Center for Maintaining the State Cadastre of Natural Medicinal Resources, State Institution “Ukrainian Research Institute of Medical Rehabilitation and Resort Therapy of the Ministry of Health of Ukraine”, Lermontovskiy lane, 6, Odesa, 65014, tel.: (048) 728-62-41, <https://orcid.org/0000-0002-7816-5425>

RESOURCE PROVISION OF POST-WAR RECONSTRUCTION AND DEVELOPMENT OF UKRAINE: POTENTIAL OF RESORT AND RECREATIONAL SPHERE

Abstract. The issue of resource provision for the implementation of the Strategy of postwar reconstruction and development of Ukraine at the expense of internal reserves is the main and most difficult, the solution of which is to determine the potential of Ukraine to use all available resources to achieve strategic goals. Among the key areas on which the state should focus is the revival of human capital, in particular: combating unemployment - the introduction of mass employment programs for the unemployed who could not find work instead of lost one, creating jobs for internally displaced persons in safe regions of Central and Western Ukraine; restoration of public health - organization of an effective system of medical, psychological and physical rehabilitation of those who took part in combat operations and civilians. The fastest way to solve these problems is to use the available resource potential of the resort and recreational sphere of Ukraine.

State regulation is a key determinant of resource provision for Ukraine's postwar economic recovery. In conditions of the lack of resources and limited finances, along with a significant amount of untapped potential of resort and recreational resources, there is an urgent need to "launch" institutional and economic mechanisms for rational and market-based use of natural healing resources and natural resorts territories.

In this context, the most important tasks are: proving the socio-economic feasibility of using the resource potential of the resort and recreational sphere to achieve the goals of the Strategy; identification and elimination of institutional constraints that hinder the implementation by the state of opportunities to use the set of available resort and recreational resources; scientific substantiation of a set of preparatory measures aimed at creating institutional conditions to ensure cost-effective and rational use of internal reserves.

Keywords: resource provision, resort and recreational sphere, natural healing resources, institutional constraints, state regulation.

Постановка проблеми. Президент України 21 квітня 2022 року підписав Указ № 266/2022, яким затвердив Положення про Національну раду з відновлення України від наслідків війни [1]. До завдань Ради віднесено не лише розроблення власне плану заходів з післявоєнного відновлення та розвитку України, а й формування і напрацювання пропозицій щодо пріоритетних реформ, стратегічних ініціатив, відповідної нормативної бази.

Національним інститутом стратегічних досліджень для експертного обговорення представлено Концепцію Стратегії повоєнного відновлення та розвитку України, в якій наголошується, що «Здобувши Перемогу, країна постане перед безпрецедентним викликом: у максимально стислі терміни

відновити можливості забезпечувати гідне якісне життя людей на основі ефективної реалізації національного людського, природно-ресурсного, економічного потенціалу» [2]. При реалізації Стратегії пріоритет має надаватися як найповнішому задіянню українських ресурсів.

За різними оцінками, ВВП України в 2022 році скоротиться на 35-50%, кожне друге підприємство може бути закрито [3]. Виходячи з цього зрозуміло, що в найближчі роки ми будемо дотаційною державою, де певний період часу, головним інвестором буде саме держава. І від того, які пріоритети поставить держава в стратегії післявоєнного відновлення економіки України, залежить, як довго ми будемо виходити з кризи. Серед ключових напрямків, на яких має зосередитися держава, є відродження людського капіталу, зокрема:

- боротьба з безробіттям – запровадження масових програм працевлаштування для безробітних, які не змогли знайти роботу замість втраченої, створення робочих місць для внутрішньо переміщених осіб у безпечних регіонах Центральної і Західної України;

- відновлення здоров'я населення – організація ефективної системи медичної, психологічної та фізичної реабілітації, відновлювального лікування тих, хто брав участь в бойових діях, і цивільних людей.

Найшвидший шлях до вирішення зазначених проблем – це використання внутрішніх резервів – наявного ресурсного потенціалу курортно-рекреаційної сфери України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням економічного відновлення і розвитку країн після збройних конфліктів і воєн присвячено фундаментальні праці С. Іванова, Е. Лібанової, І. Шкрабака та ін., в яких визначено основні чинники, що забезпечили економічний успіх, та розглянуто заходи, послідовна реалізація яких дозволить Україні реконструювати економіку та реалізувати свій потенціал розвитку. Дослідженню ролі і місця ресурсного забезпечення реалізації стратегій розвитку, механізмів формування ресурсного потенціалу присвячено роботи В. Бабаєва, З. Варналія, М. Долішнього, І. Грицяка та ін., зокрема в аспекті дослідження територіальних ресурсів як основи комплексного соціально-економічного розвитку країни. Базові теоретичні положення та прикладні аспекти ефективного використання компонентів природно-ресурсного потенціалу України, інноваційні моделі управління природними ресурсами як активами національної економіки, механізми капіталізації природних ресурсів досліджено у роботах І. Бистрякова, Б. Буркинського, О. Веклич, Г. Обихода, М. Хвесика, Н. Хумарової. Актуальні проблеми раціонального та економічно-ефективного використання ресурсів курортно-рекреаційної сфери знайшли відображення в роботах Н. Ведмідь, М. Бойко, П. Гамана, В. Гуменюка, П. Захарченка, М. Лободи, С. Мельниченко, Т. Ткаченко.

Незважаючи на значний науковий інтерес до окресленої проблеми, питання соціально-економічної доцільності використання ресурсного

потенціалу курортно-рекреаційної сфери для післявоєнного відновлення України ще не знайшло системного відображення в наукових дослідженнях.

Мета статті – наукове обґрунтування комплексу заходів, направлених на створення інституціональних умов для забезпечення економічно-ефективного та раціонального використання сукупності наявних курортно-рекреаційних ресурсів як стратегічного потенціалу ресурсного забезпечення післявоєнного відновлення та розвитку України.

Виклад основного матеріалу. Курортно-рекреаційна сфера пов'язана з діяльністю підприємств більше як 50 галузей (заклади охорони здоров'я, заклади проживання, харчування, торгівлі, побутових послуг, туристичні агентства, спортивні заклади, транспортні підприємства, фермерські господарства тощо), що сприяє підвищенню рівня зайнятості та створенню нових робочих місць за різними професіями. При цьому, за оцінками економістів [4], створення одного нового робочого місця найдорожче обходиться в промисловості, а найдешевше в сегменті послуг. В аспекті працевлаштування та забезпечення житлом внутрішньо переміщених осіб, зацентруємо на особливості розвитку курортно-рекреаційної сфери в Центральній і Західній Україні – крім підприємств курортно-рекреаційної сфери, пропозицію послуг харчування, проживання, організації дозвілля історично формували домогосподарства, що знаходяться на курортних територіях і основним видом економічної діяльності яких є курортний сервіс. Економічна діяльність домогосподарств, профільно зайнятих курортно-рекреаційним сервісом, має усі характерні риси, що притаманні підприємництву.

Інфраструктурним базисом розвитку курортно-рекреаційної сфери є санаторно-курортні та лікувально-оздоровчі (профілакторії, реабілітаційні центри, дитячі заклади оздоровлення тощо) заклади, що забезпечують надання громадянам послуг лікувального, профілактичного й реабілітаційного характеру з використанням природних лікувальних ресурсів. Головна перевага – це інтегральна функція курорту – завдяки наявності на території природних лікувальних та рекреаційних ресурсів, санаторно-курортних закладів, є можливість надання різним контингентам хворих широкого спектру медичних послуг: лікування, реабілітація, оздоровлення, профілактика захворювань, а також сервісу рекреації та відпочинку.

Соціально-економічна доцільність використання ресурсного потенціалу курортно-рекреаційної сфери для післявоєнного відновлення економіки України за пріоритетом «відродження людського капіталу» обумовлюється наступним.

1. Природні лікувальні ресурси є важливою складовою курортно-рекреаційної сфери: з одного боку, вони визначають спеціалізацію санаторно-курортних і рекреаційних закладів та курортних територій, а з іншого – є необхідною умовою виробництва курортно-рекреаційних послуг через

залучення до економічного кругообігу їх різних видів (мінеральних, у тому числі термальних вод, лікувальних грязей, бішофіту тощо). Станом на 01.01.2022 року до Державного кадастру природних лікувальних ресурсів України внесено відомості про 491 мінеральну воду, 11 пелоїдів, 6 бішофітів і 2 глини, які отримали Медичний (бальнеологічний) висновок – документ, що засвідчує можливість використання даного природного лікувального ресурсу в санаторно-курортній та позакурортній практиці з метою лікування, медичної реабілітації та профілактики захворювань. За даними геологічної розвідки та прогнозової оцінки, перспективними для використання в курортно-рекреаційній сфері є більше 1000 проявів природних мінеральних вод.

2. Водна безпека – є першочерговою для запобігання гуманітарним кризам. І це питання має щонайменше два важливих аспекти: забезпеченість водними ресурсами та безпечність для споживання доступної питної води. Україна належить до малозабезпечених країн за запасами доступних для використання водних ресурсів, але при цьому володіє значним запасом незадіяних підземних вод. Більшу частку прогнозних ресурсів підземних вод України становлять води з мінералізацією до 1,5 g/l, які є перспективними для використання й придатні для щоденного вживання та приготування їжі. Підземні мінеральні води є найбільш захищеним від забруднення джерелом питного водопостачання.

3. Розташування на території природних лікувальних ресурсів є основною підставою для визначення її статусу як курортної. Курортні та рекреаційні території складають 9,1 млн га, а це близько 15% усієї території України. Станом на початок 2022 року, в Україні, *де-юре* 7 курортів державного значення: м. Хмільник (Вінницька обл.), м. Бердянськ (Запорізька обл.), м. Саки (АР Крим), м. Скадовськ (Херсонська обл.), м. Миргород (Полтавська обл.), м. Слов'янськ (Донецька обл.), Куяльницький лиман (Одеська обл.); 2 курорти місцевого значення – с. Солотвино (Закарпатська обл.) й м. Косів (Івано-Франківська обл.); 4 курорти місцевого значення пройшли процедуру оголошення, але не встигли отримати статус – м. Трускавець та м. Моршин (Львівська обл.), с. Сичавка (Одеська обл.) та с. Коблево (Миколаївська обл.). Проте, *де-факто* понад 50 природних територій України володіють не меншим лікувально-оздоровчим та рекреаційним потенціалом, за якими Постановою КМУ № 1576 від 28 грудня 1996 року у нормативному порядку був закріплений статус курортних з метою рентного регулювання використання природно-рекреаційного потенціалу курортних територій. У зв'язку із втратою чинності у 2016 році Закону України «Про плату за землю», Постановою КМУ № 91 від 21 лютого 2017 року втратили чинність постанови, щодо визнання населених пунктів курортними.

4. Реабілітація в санаторно-курортних умовах є ефективним засобом відновлення громадського здоров'я. За офіційними даними Фонду соціального страхування України, у 2021 році показник ефективності реабілітації склав

81,8% у лікуванні складних патологій [5]. Зокрема, найвищий показник ефективності реабілітації спостерігається після оперативних втручань на органах травлення, сечостатевої системи, жіночих статевих органах тощо – повністю відновлено працездатність у 97,7% пацієнтів за цим профілем. Високий показник ефективності лікування на базі реабілітаційних відділень санаторно-курортних закладів у пацієнтів, які мали: ревматологічні захворювання, опіки, ортопедичні і травматологічні операції – 83,3%; після інфарктів міокарда, нестабільної стенокардії, операцій на серці, захворювань легень, операцій на легенях і цукрового діабету – 83,2%; після оперативних втручань на органах зору – 81,3%. Після інсультів і черепно-мозкових травм було повністю відновлено працездатність у 61,2% пацієнтів, які проходили реабілітацію. За даними Держстату України, станом на 2018 р. функціонувало 284 санаторії та пансіонати з лікуванням на 154,0 тис. ліжок, 55 санаторіїв-профілакторіїв на 10,0 тис. ліжок різної форми власності та відомчої підпорядкованості. Не зважаючи на те, що інфраструктура деяких санаторно-курортних закладів потребує сучасної модернізації, більшість санаторіїв мають реабілітаційні відділення й надають послуги з відновлювального лікування. За даними Фонду соціального страхування, 75 санаторно-курортних закладів надають послуги із реабілітаційного лікування за 7 програмами медичної реабілітації.

5. Цінні природні лікувальні ресурси, значний лікувально-оздоровчий, рекреаційний, інфраструктурний потенціал курортно-рекреаційної сфери України використовується в обсягах, значно менших від потенційних можливостей, що свідчить про перспективність їх подальшого освоєння та використання. Об'єктивне зростання у післявоєнний час попиту на послуги реабілітації, відновлювального лікування та оздоровлення є передумовою для розвитку лікувально-оздоровчої інфраструктури на базі незадіяних курортних ресурсів – створення нових сучасних реабілітаційних центрів та оздоровчих комплексів, що сприятиме формуванню значної кількості нових робочих місць та відновленню здоров'я населення.

Реалізація державою можливостей щодо задіяння сукупності наявних курортно-рекреаційних ресурсів для післявоєнного відновлення країни стримується певними інституціональними обмеженнями, що потребують усунення в найкоротший термін через вирішення наступних проблемних питань.

1) Повноваження щодо здійснення державного нагляду, контролю і регулювання діяльності в курортно-рекреаційній сфері (надання послуг санаторно-курортного лікування, реабілітації, оздоровлення; раціональне використання природних лікувальних ресурсів; розбудова інфраструктури курортів тощо) розподілені між різними центральними органами виконавчої влади: Міністерство охорони здоров'я, Міністерство соціальної політики, Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів, Державне агентство

розвитку туризму, Державна комісія України по запасах корисних копалин, Державна служба України з питань праці тощо. Міжвідомча неузгодженість та низький рівень координації діяльності між структурними підрозділами різних міністерств може створити значні проблеми у забезпеченні ефективності реалізації поставлених завдань, порушити технологічність процесу та створити зону конфлікту інтересів.

2) Організація ефективної системи медичної, психологічної та фізичної реабілітації тих, хто брав участь в бойових діях, і цивільних людей потребує об'єктивної інформації про кількість санаторно-курортних закладів, реабілітаційних центрів, їх матеріальне оснащення, програми реабілітації тощо. Відсутність єдиної інформаційної бази даних щодо потреб отримувачів та можливостей надавачів санаторно-курортних і реабілітаційних послуг, неузгодженість питання фінансування реабілітаційної допомоги (різні фонди та відомства відповідають за фінансування реабілітаційних послуг різним верствам населення) призводить до розпорошеності бюджетних коштів та низької ефективності надання реабілітаційних послуг, насамперед, через відсутність розуміння попиту та пропозиції на цей вид медичної допомоги.

3) Курортно-рекреаційна сфера, завдяки економічній, виробничій, управлінській, технологічній взаємодії між суб'єктами підприємницької діяльності різних галузей економіки, є найперспективнішою для запровадження масових програм працевлаштування, створення нових робочих місць. За даними Всесвітньої туристичної організації (UNWTO) на частку курортів і пов'язаних з ними галузей нині припадає 9,7% робочих місць світу. Розвиток інфраструктури курортів, модернізація санаторно-курортних закладів, розбудова нових сучасних реабілітаційних центрів забезпечить багатогранний вклад у відновлення людського капіталу: створення тисячі нових робочих місць за багатьма професіями – фінансові потоки заробітної плати; надання якісних медичних послуг – соціальні трансфери, здоров'я населення; занятість, доходи, інвестиції – підвищення добробуту населення. Але, відсутність державної програми кредитної підтримки та активізації приватних інвестицій в малі та середні підприємства значно стримує розвиток даного сектору економіки.

4) Правові, організаційні, економічні та соціальні засади створення та розвитку курортів в Україні визначаються Законом України «Про курорти» [6]. Він спрямований на забезпечення використання з метою лікування, реабілітації, профілактики захворювань і оздоровлення людей природних лікувальних ресурсів, природних територій курортів та їх охорони. Статтями 16-19 Закону визначено порядок використання природних лікувальних ресурсів: виявлення та облік, надання у користування, плата за спеціальне використання, розробка родовищ. Законодавчо чітко врегульована плата за користування надрами на етапі техніко-технологічного освоєння, розробки і промислового видобування. Але, тільки за умов задіяння в економічній кругообіг – санаторно-курортне лікування / реабілітація, фасування для позакурортного оздоровлення та

профілактики – корисні копалини стають природними лікувальними ресурсами, тобто їх використання забезпечує виробництво благ для задоволення потреб людини, що обумовлює необхідність їх економічної оцінки. Стаття 24 Закону визначає необхідність економічної оцінки природних лікувальних ресурсів при обґрунтуванні проектів розвитку курортів, відповідно до порядку, визначеного Постановою КМУ «Про затвердження Порядку розроблення та затвердження спеціальних методик щодо економічного обґрунтування проектів розвитку курортів та економічної оцінки їх природних лікувальних ресурсів» [7]. Згідно з Постановою, економічна оцінка здійснюється відповідно до Державного кадастру природних лікувальних ресурсів України і на підставі спеціальних методик, розробником яких, на замовлення центральних і місцевих органів влади або інших зацікавлених осіб, можуть бути науково-дослідні інститути економічного профілю та наукові установи курортології. Проте за 20 років від набуття чинності Постанови методики економічної оцінки природних лікувальних ресурсів так і не було розроблено. Для відновлення економіки країни це надзвичайно важливо – зароблені фінансові ресурси від використання природних лікувальних ресурсів не мають права бути безслідно втраченими, кошти необхідно вкладати у розвиток інфраструктури, створення нових робочих місць, програми розвитку курортів та територіальних громад, на території яких вони розташовані.

5) Існує проблема неповного відображення, дублювання, обмеженого доступу, а в окремих випадках і суперечливих підходів до оцінки природних лікувальних ресурсів, можливостей їх залучення до економічного кругообігу в курортно-рекреаційній сфері, що пов'язується із багаторівневою системою державних кадастрів, які недостатньо використовуються в практиці державного регулювання. Водночас моніторинг процесів, які пов'язані з формуванням і використанням природно-ресурсного потенціалу курортно-рекреаційної сфери, не вирізняється повнотою охоплення, відповідно й заходи державного регулювання ґрунтуються на фрагментарних відомостях, вибіркових даних, інформаційних запитах, що не дозволяє приймати обґрунтовані управлінські рішення.

Реалізації Стратегічного плану дій з післявоєнного відновлення економіки України за пріоритетом «відродження людського капіталу» має передувати комплекс підготовчих заходів, направлених на створення інституціональних умов для забезпечення економічно-ефективного та раціонального використання внутрішніх резервів – ресурсного потенціалу курортно-рекреаційної сфери.

Механізмами реалізації пріоритетного завдання – задоволення об'єктивного зростання у післявоєнний час попиту на послуги реабілітації, санаторно-курортного лікування та оздоровлення задля відновлення здоров'я населення – є наступна сукупність заходів з боку держави:

- створення єдиної інформаційної бази даних щодо потреб отримувачів та можливостей надавачів санаторно-курортних і реабілітаційних послуг,

забезпечення доступу до неї для усіх зацікавлених сторін: інвентаризація санаторно-курортних і реабілітаційних закладів; визначення потреб населення у санаторно-курортних і реабілітаційних послугах (за контингентом та обсягом);

- оновлення стандартів санаторно-курортного лікування дорослих і дітей, розроблення стандартів реабілітації на санаторно-курортному етапі, розроблення методики відбору, сортування та направлення на реабілітацію різних контингентів хворих;

- забезпечення координації дій між санаторно-курортними та реабілітаційними закладами різної форми власності та відомчої підпорядкованості.

Реалізація державою можливостей щодо задіяння сукупності наявних курортно-рекреаційних ресурсів для створення нових робочих місць, запуску програм масового працевлаштування потребує здійснення наступного комплексу інституціональних та економічних заходів:

- розвиток інфраструктури курортно-рекреаційної сфери: розроблення державної програми кредитної підтримки та активізації приватних інвестицій в малі та середні підприємства; державна підтримка проектів, що створюють найбільшу кількість робочих місць; програми державного інвестування в розвиток лікувально-оздоровчої інфраструктури курортів; державна підтримка внутрішньо переміщених осіб за програмою забезпечення житлом і робочими місцями у форматі домогосподарств, зайнятих курортно-рекреаційним сервісом;

- виявлення та оцінка потенціалу незадіяних в економічному кругообігу курортно-рекреаційних ресурсів: створення реєстру перспективних для використання природних лікувальних і рекреаційних ресурсів; забезпечення публічного доступу до даних Державного кадастру природних лікувальних ресурсів України; розроблення методики економічної оцінки природних лікувальних ресурсів та економічного обґрунтування проектів розвитку курортів;

- внесення змін до закону України «Про курорти» з метою врегулювання питань: повноважень ЦОВВ у сфері розвитку курортів; планування, забудови та іншого використання територій курортів; раціонального та економічно обґрунтованого використання природних лікувальних ресурсів; економічних переваг розвитку курортів.

Висновки. Реалізація комплексу заходів, направлених на створення інституціональних умов для забезпечення економічно-ефективного та раціонального використання сукупності наявних курортно-рекреаційних ресурсів, у найближчій перспективі забезпечить отримання економічних та соціальних ефектів: виконання державних гарантій у сфері реабілітації, лікування й оздоровлення громадян в курортних умовах у необхідному обсязі, асортименті та якості послуг; реалізація державних програм зі сприяння продуктивній зайнятості населення, запобігання масового безробіття, створення

додаткових гарантій щодо працевлаштування громадян, які потребують соціального захисту; капіталізація природних лікувальних і рекреаційних ресурсів сприятиме доступу України до структурних фондів Європейського Союзу, що буде суттєвою підтримкою для післявоєнного відновлення економіки країни.

Література:

1. Питання Національної ради з відновлення України від наслідків війни: Указ Президента України № 266/2022 від 21.04.2022. <https://www.president.gov.ua/documents/2662022-42225>
2. Концепція Стратегії повоєнного відновлення та розвитку України / Національний інститут стратегічних досліджень. <https://niss.gov.ua/sites/default/files/2022-05/stratvidnovlennya-koncept-v2.pdf>.
3. Україна 2022. Як не втратити свій шанс стати сильною державою / Український інститут майбутнього. <https://uifuture.org/publications/ukrayina-2022-yak-ne-vtratyty-svij-shans-staty-sylnoyu-derzhavoyu/>
4. Савушкін Д. І. Розвиток курортно-рекреаційних систем як інструмент трансформаційних перетворень в економіці. *Ефективна економіка*. № 4. 2014. <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2919>
5. Показник ефективності медичної реабілітації за кошти Фонду соціального страхування сягнув 81,8% / Урядовий портал. <https://www.kmu.gov.ua/news/pokaznik-efektivnosti-medichnoyi-reabilitatsiyi-za-koshti-fondu-socialnogo-strahuannya-syagnuv-818>
6. Про курорти: Закон України № 2026-III від 05.10.2000 в ред. від 16.10.2020. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2026-14#Text>
7. Про затвердження Порядку розроблення та затвердження спеціальних методик щодо економічного обґрунтування проектів розвитку курортів та економічної оцінки їх природних лікувальних ресурсів: Постанова КМУ № 452 від 06.05.2001 в ред. від 17.09.2020. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/452-2001-%D0%BF#Text>

References:

1. Pytannia Natsionalnoi rady z vidnovlennia Ukrainy vid naslidkiv viiny: Ukaz Prezydenta Ukrainy № 266/2022 vid 21.04.2022 [Issues of the National Council for the Recovery of Ukraine from the Consequences of War: Decree of the President of Ukraine № 266/2022 of 21.04.2022]. Retrieved from <https://www.president.gov.ua/documents/2662022-42225> [in Ukrainian].
2. Kontseptsiiia Stratehii povoiennoho vidnovlennia ta rozvytku Ukrainy [Concept of the Strategy for Post-War Reconstruction and Development of Ukraine]. *Natsionalnyi instytut stratehichnykh doslidzhen – National Institute for Strategic Studies*. Retrieved from <https://niss.gov.ua/sites/default/files/2022-05/stratvidnovlennya-koncept-v2.pdf> [in Ukrainian].
3. Ukraina 2022. Yak ne vtratyty svii shans staty sylnoiu derzhavoiu [Ukraine 2022. How not to lose the chance to become a strong state]. *Ukrainskyi instytut maibutnoho – Ukrainian Institute of the Future*. Retrieved from <https://niss.gov.ua/sites/default/files/2022-05/stratvidnovlennya-koncept-v2.pdf> [in Ukrainian].
4. Savushkin D. I. (2014). Rozvytok kurortno-rekreatsiinykh system yak instrument transformatsiinykh peretvoren v ekonomitsi [Development of resort and recreational systems as an instrument of transformational changes in the economy]. *Efektivna ekonomika – Efficient economy*, 4. Retrieved from <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2919> [in Ukrainian].
5. Pokaznyk efektyvnosti medychnoi rehabilitatsii za koshty Fondu sotsialnogo strakhuvannia siahnuv 81,8% [The indicator of the effectiveness of medical rehabilitation funded by

the Social Insurance Fund reached 81.8%]. *Uriadovyi portal*. Retrieved from <https://www.kmu.gov.ua/news/pokaznik-efektivnosti-medichnoyi-reabilitaciyi-za-koshti-fondu-socialnogo-strahuannya-syagnuv-818>. [in Ukrainian].

6. Zakon Ukrainy “Pro kurorty” : vid 5 zhovtnia 2000 roku, № 2026-III [Law of Ukraine “About resorts” from October 5, 2000, № 2026-III]. (n.d.). *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2026-14#Text> [in Ukrainian].

7. Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy “Pro zatverdzhennia Poriadku rozroblennia ta zatverdzhennia spetsialnykh metodyk shchodo ekonomichnoho obgruntuvannia proektiv rozvytku kurortiv ta ekonomichnoi otsinky yikh pryrodnykh likuvalnykh resursiv” vid 6 travnia 2001 roku, № 452 v redaktsii vid 17 veresnia 2020 roku [Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine "On Approval of the Procedure for Development and Approval of Special Methods for Economic Substantiation of Resort Development Projects and Economic Assessment of Their Natural Medical Resources" dated 06.05.2001 № 452, as amended on 17.09.2020]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/452-2001-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].